

Վերջին տարիներուն մասնաւոր աշխատանք կը տարուի պատ-
րաստելու համար հայ պարբերական մամուլի ամբողջական մատե-
նագիրտութիւնը: Անցեալին, այս ուղղութեամբ, շնորհակալ աշխա-
տանք տարած են բաղմաթիւ բանասէրներ, որոնցմէ կարելի է յի-
շատակել Գ. Լեւոնեանը, Գ. Գալեմքեարեանը, Թէոդիկը, Վ. Զար-
դարեանը, Մ. Պոտուրեանը եւ ուրիշներ: Վերջին երկու տասնամ-
եակներուն աւելի լրիւ ու ընդարձակ աշխատանք կատարուեցաւ
յատկապէս Հայաստանի մէջ: Յ. Պետրոսեանի «Հայ պարբերական
մամուլի բիրտոգրաֆիան», լոյս տեսած երեք ստուարածաւալ հա-
տորներով (1954-57), հակառակ բաղմաթիւ ու բաղմապիսի սխալ-
ներուն եւ թերացումներուն, կարելոր ներդրում մը հանդիսացաւ:
Ռ. Պաշատրեան, Ա. Կարինեան, Գ. Շահլամեան, Վ. Մովսեան, Ս.
Սարգսեան, Գ. Ստեփանեան եւ ուրիշներ, նոյն շրջանին, հայ մա-
մուլի պատմութեան նուիրուած ուսումնասիրութիւններ լոյս ըն-
ծայեցին: «Հայ պարբերական մամուլի մատենագիրտութիւն (1794-
1967)» անուն նոր աշխատասիրութիւն մը լոյս ընծայեց Ա. Կիրա-
կոսեան, 1970 թ.ին, Երեւանի մէջ: Դժբախտաբար այս մէկը եւս,
ինչպէս զինք կանխողները, գերծ չէ նկատառելի անճշգրտութիւննե-
րէ: Իսկ ներկայիս, Հայաստանի մէջ, պատրաստութեան մէջ են
նոր աշխատասիրութիւններ՝ յատկապէս արտասահմանեան հայ
մամուլի մատենագիրտութեան պատրաստութեան դժով: Հայաստա-
նի սահմաններէն դուրս՝ մասնաւոր ուշադրութեան արժանի է աշ-
խատանքը Արտաշէս Տէր Պաշատրեանի:

Հայ մամուլի մատենագիտական նորադոյն աշխատանքը կը պատկանի եղուարդ Գիւլբէկեանի: Անոր խմբագրութեամբ, 1967 թ.-ին, Լոնտոնի մէջ Հարջ հրատարակչութեան կողմէ լոյս ընծայուեցաւ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՄՄՈՒԼԻ ՑՈՒՑԱԿը: Եթէ առաջին հրատարակութեան մէջ մոռացումները բազմաթիւ էին, անճշգրտութիւններն ու թերիւնները անհաշիւ, երկրորդ հրատարակութիւնը, որ լոյս տեսաւ 1971 թ.-ին, կրկին Հարջ հրատարակչութեանն է, աւելի ամբողջական է, նուազ թերութիւններով եւ անճշգրտութիւններով: Յուշակը, որ բաղկացած է 76 էջերէ, անհրաժեշտ տեղեկութիւններ (հասցէ, խմբագիր, խմբագրական կազմ, տպագրատեղ, հրատարակութեան լեզու, բնոյթ, եւլն.) կու տայ Հայաստան ու արտասահման լոյս տեսնող 418 թերթերու մասին: Յուշակը պատրաստուած է անդիւրէնով: 33 Հայ հրատարակչատուններու եւ տպարաններու ցանկ մըն ալ տրուած է: Տեղեկութիւնները, շատ յաճախ, քաղուած են խընդրոյ առարկայ թերթերու վարիչներէն ու խմբագիրներէն: Այս երեւոյթը մտածել կու տայ, թէ որքանով, օրինակի համար տպագրանակի թիւերը կրնան ճշգրիտ ըլլալ:

Ընդունելով հանդերձ, որ առաջին ու երկրորդ հրատարակութիւններուն միջեւ զգալի բարելաւում մը արձանագրուած է, սակայն տակաւին «Հայ Մամուլի Յուշակ»ին մէջ տեղ գտած են սխալներ, եղած են մոռացումներ եւ թերացումներ: Աշակերտական կամ դպրոցական թերթերէն շատեր անտեսուած են (Վեմաց, Շիրազ, Նարեկ, եւլն.) դադրած թերթեր յիշատակուած են որպէս լոյս տեսնող թերթեր (Ռահվիրայ, Ահեկան, Պէյրութի Յառաջ, Թեհրանի Զահակիր, եւլն.), մոռցուած են այլ թերթեր, որոնք լոյս կը տեսնէին Յուշակի հրատարակչութեան ժամանակ (2001, Քաջ Նազար, Քեսապի Ուսումնասիրաց Միութեան Տարեգիրքը): Ասոնցմէ անկախ, կարգ մը սխալ տեղեկութիւններ եւ մանրամասնութիւններ սպրդած են կարգ մը թերթերու պարագային (Վերելք, Յառաջ, Ազդակ-Շարքօրեակ, եւլն.):

Այս թերութիւնները վստահաբար կը չջանան յաջորդ հրատարակութեան ժամանակ: Ասոնցմով հանդերձ, կատարուած աշխատանքը կարելի չէ անտեսել, աշխատանք մը՝ որ կրնայ օգտակար ըլլալ, առաջին հերթին, մեր խմբագիրներուն, գրադարաններուն, դրողներուն եւ ուսանողներուն:

Ժ. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ